

Madax wareerka: Xanuunka dhanjafka/goonjabka

Headaches: Migraines (Somali)

Madax wareerka goonjabka waa madax wareer aad u daran oo leh astaamo gaar ah oo si isku mid ah qofka u qabta. Wuxuu inta badan ku dhacaa caruurta wuxuunaqofka ku bilaaban kartaa xili kasta. Madax wareerka goonjabka waa madax wareer la iska dhaxlo.

Haddii aad aaminsan tahay in cunugaagu qabo madax wareerka goonjabka, dhakhtarka ayaa ku oggaan doona baaritaan, wuxuuna wax kaa waydiin doonaa astaamaha, wuxuuna sidoo kale ku waydiin doonaa in qoyskaagu qabo madax wareerkaan joogtada ah. Sidoo kale baaritaano kale ayaa ka caawin karta cunugaaga inuu qorsheeyo daaweynta cunugaaga.

Marxaladaha madax wareerka goonjabka

Hanaanka madax wareerka goonjabku uu raaco waxaa loo yaqaan marxalado. Ilmuhi wuxuu dareemi karaa qaar kamid ah astaamaha soo socda ee marxalad kasta kahor inta uusan u gudbin marxalada xiggtaa.

- Marxalada 1 aad: astaamaha hordhac ah ama marxalada digniinta ah – waxay sii jiri kartaa saacadaha ugu danbeeya illaa maalmo
  - daalka
  - hamaansashada
  - lalabo
  - is badbadal niyada
- Marxalada 2 aad: isku dhexyaac – 1 kamid ah 5 tii carruur ah ayaa dareemi doona isku dhexyaac; waxayna sii hayn doontaa 5 illaa muddo 1 saac ah
  - dawakhsanaan
  - kabuubyo
  - tababar dari
  - jaha-wareer
  - aragtida godad aan jirin
  - layman isku dhexyaacsan
- Marxalada 3: weerarka madax wareerka goonjabka – ee daran wuxuu sii jiri karaa 4 saacadood illaa 3 saac
  - mataga
  - lalabo
  - madax wareer daran
  - xasuusiyada codka iyo oo wata lalabo
  - layrka

- Marxalada 4 aad: heerka ugu danbeeya ee goobjabka ama dib oga soo kabashada – wuxuu sii jiri karaa 1 ilaa 2 maalmood
  - daalka
  - is badbadal niyada
  - rabitaankiisa cuntada oo yaraaday

Waxyaabaha kiciya

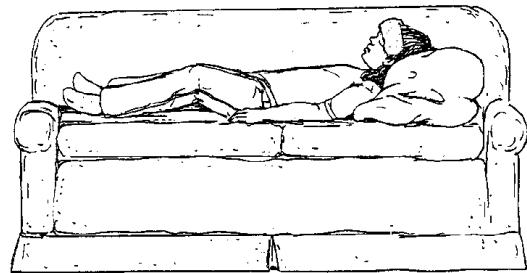
Waxyaabaha kiciya madax wareerka goonjabka waxaa loo yaqaan kiciyaasha. Waxyaabaha kiciya ilmuu way ku kaladuwanaan karaan. Tusaalayaasha walxaha kiciya iyo waxyaabaha sababa waa:

- isbadelka hoormoonka
- nafaqo la'aanta jirta:
  - cabid la'aanta cabitaano ku filan ilmaha
  - ka boodida cuntooyinka ama oomateed la'aanta
- hurdo xumida:
  - hurada saa'idka ah ama
  - isku dhexyaaca
  - jimicsiga aadka u
  - hurdada aadka u badan
  - jadwalada hurdada
  - badan
- welwelka wanaagsan ama midka xun:
  - dhibaatooyinka ka jira
  - dhibaatooyinka saaxiibada ama xubnaha qoyska
  - dugsiga ama shaqada
  - sameyn ta hawlo aad u
  - dareemida dareen xun waqtii
  - kasta (dareemida walaaca)
  - welwelka joogtada
  - badan oo dheeraad ah
  - ah (walaac)
  - isbadelka wayn ee ku yimaada nolasha sida u guurista guri cusub ama u wareejida dugsi cusub
- Bi'i'ada:
  - layrarka iftiinka leh ama
  - falaaraha qoraxda,
  - qaar kamid ah
  - bixiya falaashyada
  - cadceedada qoraxda
  - dhawaaqyada
  - isbadelka cimilada, cadaadiska dabaysha, altituudka, huurka hawada ee aadka u sareeya
  - ama u hooseeya, ama kuleyka saa'idka ah ama qaboowga.
  - urka aadka u xoogan ee baraaafuunada, tubaakada, qiiqa, shidaalka, waxyaabaha loo adeegsado nadaafada, kiimikooyinka, ama cuntooyinka.
- qaar kamid ah cuntooyinka iyo cabitaanada:
  - maadada kafeega (cabitaanada
  - hilabka lagu daray maadada nitrades (hilibka
  - fudud, kafeega, shaaxa, jakulaatada,
  - doofaarka, baastada makarooniga, burka la
  - cabitaanada laga helo tamarta)
  - solay, bologna)

- waxyaabaha midabka u yeela cuntada
- cuntooyinka lasoo baakadeeyay ee leh yiistiga
- yooqadka iyo labeenta dhanaanka ah
- macmacaanka macmalka ah (macmacaanka)
- monosodium glutamate (MSG) waxaa mararka qaar loo isticmaalaa cuntooyinka Eeshiyaanka
- qaar kamid ah khudaarta (liin dhanaanta cagaaran, cabitaanka khudaarta, mooska, canabka, rasbeeriga)
- jiiska muddada yaalay (jiiska cheddar, jiiska adag, jiiska laga sameeyo caanaha lo'a, jiiska caanaha lo'a ee la fariisiyay)

Daaweynta

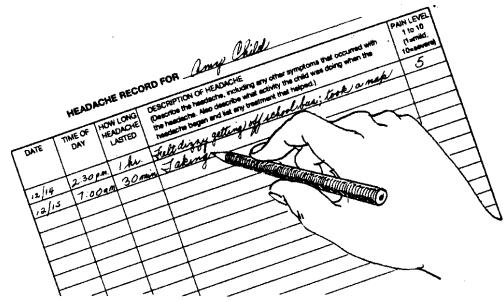
- Gees-gees u dhig cunugaaga ama seexi illaa madax wareerka ka baaba'aayo (Sawirka 1 aad).
- Qaybta hore ee madaxa ka saar maro diiran ama qabooow, hadba midka uu rab.
- Haddii uu u baahdo, sii daawooyinka loo soo qoray muddo hore sida macquulka ah, marka koowaad ood aragtid astaamaha madax wareerka goonjabka ee soo socda. Dhakhtarka cunugaagu wuxuu kuu sheegi doonaa kuurada daawooyin kasta laga qaato.
- Waxaad siin kartaa daawooyinka xanuun baabi'iyaha ah ee lagu dawo dukaamada sida ibuprofen (Motrin®, Advil®), acetaminophen (Tylenol®), ama naproxen (Aleve®). Akhri qoraalka dhalada ku qoran ee lagu ogaanayo kuurada saxda ah iyo xiliga aad siineyso daawada cunugaaga.
  - Si aad cunuga oga ilaalso madax wareerka laga dhaxlo qaadashada daawooyinka dheeraadka ah, ha siin daawada xanuun baabi'iyaha 2 maalmood ka badan halkii asbuucba.
  - Ha siin aasbiriiin ama daawooyin kale ilaa inuu dhakhtarku oggolaado maahee.
  - Ha siin daawooyinka xanuunka ee laga soo gato dukaamada muddo ka badan 2 maalmood asbuucii. Haddii cunugu qaato daawooyin badan waxaa ku dhici kara madax wareerka laga dhaxlo cunista daawooyinka badan. Kuwaan waa madax wareeryada isla markiiba soo noqda, badanaa qofka ku dhaca, waxayna leeyihiin xanuun badan. Haddii cunugaagu si joogto ah ugu baahan yahay daawooyin, kala hadal dhakhtarkiisa.

Sawirka 1 aad Hurdada ama nasashadu waxay baabi'in karaan madax wareerka.

Ka hortaga

- Cunugaagu waa inuu sameeyo jadwal hurdo oo joogto ah waana inuu helo nasasho ku filan.
- Iskuday in jadwalka joogtada ah cunugaagu ku sameeyo dugsiga iyo guriga.
- Sii cunto si fiican aad iskugu dheelitirtay waqtiyo isku mid ah. Ilmahaaga ha u oggolaan inuu cuntada ka baado oo uusan cunin.
- Xasuusi inuu cabi biyo inta lagu jiro maalinta hana u qaato jubad biyo ay kujiraan dugsiga.
- Ku dhiirigeli inuu sameeyo jimicsi joogto ah, ugu yaraan 3 jeer asbuucii.
- Xakamee welwelka. *Xiriirkha* wanaagsan ee ka dhaxeeya waalidiinta iyo carruurta waa muhiim si ay oga warhayaan waxyaabaha dhibaaya cunugooda.
- Waydii dhakhtarka cunugaaga daawoooyinka kale ee la heli karo ee ka caawin kara xakameyn taama yareynta madax wareerka, sida tababarka ka falcelinta madax wareerka, farsamada nasashada, duugista jirka, cirbada lagu mudo maqaarka ama la kulmida tallo-bixiye.
- Qaar kamid ah feetamiinada iyo nafaqooyinka dheeraadka ah ayaa caawiya qaar kamid ah dadka. Waydii dhakhtarkaaga mida badqabka u leh cunugaaga oo uu qaadan karo.

Sawirka 2 aad Qor diiwaanka madax wareerka cunugaaga oo usoo qaado balanta dhakhtarka.

Balamaha dabagalka

- Hayso diiwaanka madax wareerka cunugaaga illaa intii muddo ah (Sawirka 2 aad). Arrintaan waxay ka caawinaysaa dhakhtarka inuu qorsheeyo daaweynta cunugaaga ee ugu wanaagsan. Istimmaal Diiwaanka Madax wareerka ee kujira Buug yaraahan, kalaandarka, ama ablikeeshinka raadraaca ku sameeyo madax wareerka.
- Diiwaanka madax wareerka usoo qaado dhammaan booqashooyinka balamaha dabagalka ah.

Goorta ay tahay in la waco dhakhtarka

Dhakhtarka cunugaagu wuxuu u baahan karaa inuu isbadel ku sameeyo daaweynta haddii:

- madax wareerka goonjabka ah uu ilmuu dareemo muddo ka badan labo jeer bishii.
- madax wareerka goonjabka ah uu cunugaaga ka hor istaago inuu sameeyo hawlahaa caadiga ah ama uu saameyn ku yeesho dugsiga ama ciyaarya.
- madax wareerku si joogto ah usoo laablaabto uuna kasii daro.

- meesha madax wareerku ka billowda ay isbadesho.
- madax wareerku yimaado subaxda hore.
- uusan baabi'in asbuuc kadib, marka dhaawaca madaxa ilmaha uu soo gaaray.
- uu si joogto ah hurdada oga toosiyo ilmaha.

Goorta la raadsado daryeelka degdega ah

U qaad cunugaaga qolka xaaladaha degdega ah **isla markiiba ama wac 911** haddii cunugaagu qabo:

- madax wareer saa'id ah, ama ah mid si degdeg ah ugu dhaca cunugaaga, gaar ahaan haddii aragtida indhaha ee cunuga ay xumaadaan (haddii halkii sheyba uu la noqdo 2 wax), haddii uu muujiyo isku dhexyaac, hurdada uu ka kici waayo, ama haddii uu dareemo matag uusan joojin karin oo joogto ah (matag si xawli ah oga soo baxaaya afka).
- Madax wareer ku billowday qandho saa'id ah ama xanuun aad u daran siina xumaanaya.

Diiwaanka Madax waraarka ee:

Diiwaanka Madax waraarka ee: _____